

วารสาร มหาจุฬาราชการ

Mahachula Academic Journal

ISSN (Print) : 2408 - 1078

ISSN (Online) : 2651 - 2440

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔ Vol. 8 No. 2 May- August 2021

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

วารสาร มหาจุฬาราชการ Mahachula Academic Journal

ISSN : 2408 1078 (Print)

ISSN : 2651-2440 (Online)

ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม – สิงหาคม ๒๕๖๔ Vol.8. No.2 May – August 2021

● วัตถุประสงค์

วารสารมหาจุฬาราชการ เป็นวารสารวิชาการ ราย ๔ เดือน (ปีละ ๓ ฉบับ) คือ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม-เมษายน, ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม, ฉบับที่ ๓ เดือนกันยายน-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการผลิตผลงานทางวิชาการและงานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่สังคม เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดทางพระพุทธศาสนา เพื่อสนับสนุนให้เกิดวารสารทางวิชาการกลางของมหาวิทยาลัย ในการเผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัยแก่ผู้บริหาร คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย และนิสิต นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ในขอบข่ายเนื้อหา สาขาวิชาสังคมวิทยา ศิลปศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

- บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิง ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร
- ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้รับการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย ๒ ท่านต่อ ๑ บทความ
- ทรัพย์สินและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทรัพย์สินของความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ วารสารมหาจุฬาราชการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

(๒)

● **เจ้าของ**

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้อง ๓๐๕ เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถ.พหลโยธิน ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓, โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘๐๑๓

● **ที่ปรึกษาวารสารมหาจุฬารวิชาการ**

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระเทพวัชรจารย์, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะพุทธศาสตร์
พระราชสุตากรณ์, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
พระศรีสิทธิมนี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
พระครูปริยัติกิตติธำรง, รองศาสตราจารย์ ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์

● **บรรณาธิการ**

รองศาสตราจารย์ ดร. โกนิฐ์ ศรีทอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **หัวหน้ากองบรรณาธิการ**

นายสุญา ศิริธัญญ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **กองบรรณาธิการ :**

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ พรหมเลิศ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมั่น	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ดร.วีรชาติ นิมนองค์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ	มหาวิทยาลัยบูรพา
นายคะแนนอง ปาภิภัทรางกูร	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นายสุภูฐาน สุตาจันทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

● **คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารมหาจุฬาริชาการ (Peer Review)**

สาขาวิชา ศาสนา, ปรัชญา, พระพุทธศาสนา, ครุศาสตร์, มนุษยศาสตร์, สังคมศาสตร์

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง

ศาสตราจารย์ ดร.เวทย์ บรรณกรกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม

รองศาสตราจารย์ ดร.สมชัย ศรีนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤต ศรียะอาจ

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง

รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร สุขะใจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระกาญจน์ กนกกมลเศ

พระเทพวัชรอาจารย์, รองศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒนสิทธิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมิทธิพล เนตรนิมิตร

รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุขะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ศุภษร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เริงชัย หมั่นชนะ

■ **ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย**

ศาสตราจารย์ พิเศษ อติศักดิ์ ทองบุญ

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รองศาสตราจารย์ ดร.จินดา จันทรแก้ว

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชชุดา หนูวิไล

รองศาสตราจารย์ ดร.เมธาวิ อุดมธรรมานุภาพ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

รองศาสตราจารย์ ดร.สนิท สัตโยภาส

รองศาสตราจารย์ ดร.เสริมศรี ไชยสร

รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักสัตย์

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.นลินี ณ นคร

ราชบัณฑิต

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

(๕)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ มั่งมีสุขศิริ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม
ดร.วีรชาติ นิมนงค์
ดร.ชัยณรงค์ ศรีมันตะ
ดร.ชัยสิทธิ์ ทองบริสุทธิ

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

● ฝ่ายประสานงานและจัดการ

ประสานงานจัดการและพิสูจน์อักษร

พระมหาขวัญชัย ปุตุตวิโส
นายศิลป์ชัย วงษ์จำนงค์
นายเอกลักษณ์ เทพวิจิตร
ดร.อรเนตร บุณนาค

พระมหาถาวร ถาวรเมธี, ดร.
นายสุภูฐาน สุดาจันทร์
นางสาวสุจิตรา ชวดรัมย์
นางสาวสังเวียน พุเพื่อง

งานสมาชิก

นายสุภูฐาน สุดาจันทร์

ดร.อรเนตร บุณนาค

บันทึกข้อมูล

นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจำ

งานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

นายพนพล เพ็ญประชุม

● นิติกร

นายธวัช แยมปัว

● ภาพ/ศิลปะ

พระมหาสุระศักดิ์ ธีรวโส

นายสมบุรณ์ เฟ่งพิศ

● ออกแบบปก

นายศักดิ์รพี พันพา

- จัดรูปเล่ม

นายสมบูรณ์ เฟ่งพิศ

- พิมพ์ที่

โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๕๕-๘๕๕๙ โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ ต่อ ๘๕๔๕

- จำนวนที่ตีพิมพ์ ๓๐ เล่ม

วารสารมหาจุฬาริชาการ
เป็นสมาชิกเครือข่ายวารสารวิชาการ
ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ (JSH)

บทบรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาริชาการ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๖๔ ได้รวบรวมบทความวิชาการของผู้บริหาร คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย รวมถึงคณาจารย์ นิสิต นักศึกษาต่างสถาบันได้ส่งบทความทางวิชาการมาร่วมตีพิมพ์ เพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ทำให้มีคณาจารย์ได้มีโอกาสศึกษาพุทธธรรมและการนำไปประยุกต์ บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาอันเป็นการบริการวิชาการแก่สังคม ในฉบับนี้ กองบรรณาธิการและคณะทำงานฝ่ายประสานงานได้รับเกียรติจากผู้เขียนทั้งภายในและภายนอก ส่งบทความทางวิชาการ เพื่อลงตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน ๒๗ บทความ มี ๒ ภาค คือ ภาคภาษาไทย ๒๖ บทความ และ ภาคภาษาอังกฤษ ๑ บทความ ในบทความทั้งหมด แบ่งเป็นบทความวิชาการ ๓ บทความ บทความวิจัย ๒๔ บทความ ซึ่งรายละเอียดบทความต่าง ๆ กองบรรณาธิการ ได้กล่าวถึงเนื้อหาของแต่ละบทความโดยสรุป ดังนี้

บทความวิจัยที่ ๑ เรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย อาจารย์วินัย มีมาก พระครูอุดมธรรมจารี, ดร. และ ดร.สุวัฒน์ รักขันโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า (๑) หลักการพัฒนาวัดประกอบด้วยกิจกรรมคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งงานทั้ง ๖ ด้านนั้น วัดจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อม บุคคล กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้หลักในการบริหารจัดการคือ ๑) การวางแผน ๒) การจัดองค์การ ๓) การแต่งตั้งบุคลากร ๔) การอำนวยการ ๕) การควบคุม ควบคุมกันไป (๒) รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย รูปแบบที่ ๑ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย (กายภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการลานวัด ลานกีฬา โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น รูปแบบที่ ๒ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาศีลธรรม และสังคม (ศีลภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในวัด กิจกรรมปราชญ์ชาวบ้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบที่ ๓ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติธรรมตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบที่ ๔ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/

โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งห้องสมุดทางพระพุทธศาสนา โครงการจัดตั้งห้องนิทรรศการ เป็นต้น ตัวชี้วัดของโครงการ คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีพึงพอใจต่อการใช้บริการศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา

บทความวิจัยที่ ๒ เรื่อง “แนวคิดพระโพธิสัตว์ในฐานะรากฐานทางปรัชญาสังคมและการเมือง” โดย พระมหาสมเจต สมจารี (หลวงกัน) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า ปรัชญาสังคมและการเมืองจะกล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมและความเสมอภาคของปัจเจกชนที่อยู่ในสังคมใหญ่จะมีความซับซ้อนรวมถึงสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมนั้นก็ซับซ้อนเช่นกัน ในสังคมนั้นจะมีผู้ปกครองเป็นผู้ใช้อำนาจที่ได้รับจากสมาชิกของสังคมมอบให้ทำหน้าที่ปกครองเพื่อให้สังคมเกิดความสันติสุข แต่เมื่อผู้ปกครองไม่มีคุณธรรมก็จะทำให้เกิดปัญหาในการปกครอง แนวคิดพระโพธิสัตว์จะมีลักษณะมุ่งเน้นเพื่อช่วยเหลือมนุษย์และสรรพสัตว์ให้พ้นจากความทุกข์ด้วยความกรุณา มีปณิธานอย่างแรงกล้าที่ได้ช่วยชนสัตว์ทั้งหลายให้ข้ามโอฆะกันดารอันเป็นบ่อแห่งทุกข์นี้จนหมดสิ้นแล้ว ด้วยคุณลักษณะดังกล่าวจึงสามารถนำมาเป็นรากฐานของปรัชญาสังคมและการเมืองได้เป็นอย่างดี

บทความวิจัยที่ ๓ เรื่อง “เปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของ ซอเร็น อาบิ คิระเคอร์ต กับ พุทธปรัชญา” โดย นางสาวศรุตานนท์ ไรแสง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า ซอเร็น อาบิ คิระเคอร์ต เสนอว่าชีวิตมนุษย์จะดำรงอยู่ โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับสังคมและผู้อื่น ซึ่งมนุษย์แต่ละคนก็ต้องมีความเป็นตัวตนแบบปัจเจกชน (individual) และต้องมีเป้าหมายของชีวิตหลายมิติ (ontic dimension) ในโลกจริง ๆ ไม่ใช่โลกสมมติขึ้นมา ซึ่งต่อมาแนวคิดปัจเจกชนก็ได้ขยายฐานแนวคิด ออกเป็น ๓ ระดับ คือ (๑) อัตถิภาวะกับสุนทรียศาสตร์ (Aesthetical stage) (๒) อัตถิภาวะกับจริยศาสตร์ (Ethical stage) (๓) อัตถิภาวะกับศาสนา (Religious stage) เพื่อเชื่อมโยงศรัทธา (faith) ที่มีต่อพระเจ้าขัดเกลาลึกลับใจของตนเองอย่างบริสุทธิ์ แต่ในทางพุทธปรัชญามองโลกและชีวิตที่ปรากฏในพุทธประวัติของเจ้าชายสิทธัตถะ ที่มองเห็นปัญหาใหญ่ของมนุษย์จึงได้เริ่มดำริหาวิธีแก้ไข ในที่สุดได้เลือกทางแห่งการแสวงหาความจริงและความหมายของชีวิตตนนั้นตกอยู่ภายใต้กฎแห่งไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่ด้วยความที่ไม่รู้ของมนุษย์จึงเข้าไปหลงยึดหลงติดอยู่กับความเป็นกลุ่มก้อนของธาตุทั้งหลาย ด้วยอำนาจของความอยากยากเข้าใจผิดคิดว่าเป็นตัวตน แต่ความจริงมันคือ สภาพของความว่างเปล่า ดังนั้น ซอเร็น อาบิ คิระเคอร์ต ให้ความสำคัญในหลักศรัทธา (faith) ซึ่งเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อไม่ให้จิตสำนึกหมกหมุ่นไปกับสิ่งแวดล้อมทางสังคมรอบ ๆ ตัวเอง เพราะจะทำให้ตัวเองไปกระทำสิ่งที่ผิดต่อพระเจ้า แต่ในพุทธปรัชญาให้ความสำคัญในกฎไตรลักษณ์ ดังนั้นปรัชญาอัตถิภาวนิยมของทั้ง ๒ จึงมุ่งไปถึง “แก่นแท้ของศาสนา” ทั้งสิ้น

(๘)

บทความวิจัยที่ ๔ เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในสุพรรณสามชาดก” โดย พระมหาสมชาย ชินทโต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ประวัติความเป็นมาพระพุทธรูปทรงยกสุพรรณสามชาดกขึ้นมาเล่าปรารภเหตุที่เกิดขึ้นในการเลี้ยวดูบิดามารดา โดยยกมาดูลูกบุตรเป็นสูตรเกี่ยวกับการบำรุงบิดามารดาให้ภักซึ้ง จนทำให้พระภิกษุตัดสินใจไม่ลาสิกขา และพระพุทธรูปทรงยกสุพรรณสามชาดกเป็นตัวอย่าง ดังเช่นพระองค์ก็เคยเลี้ยวดูมารดาบิดามาแล้วเหมือนกันในอดีตชาติ ในส่วนหลักธรรมในสุพรรณสามชาดกที่ปรากฏ ได้แก่ หลักกฏแห่งกรรมที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงผลกระทบตามที่กระทำ หลักเมตตาธรรมช่วยให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน หลักกตัญญูกตเวทิตาธรรมที่เป็นหลักธรรมช่วยเหลือเกื้อกูลกันในยามตกทุกข์ได้ยาก โดยเฉพาะการแสดงความกตัญญูกตเวทิตาต่อผู้มีพระคุณในยามแก่ชรา และหลักทศพิธราชธรรมที่เป็นหลักธรรมในการปกครองบ้านเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข ในส่วนการประยุกต์หลักธรรมในสุพรรณสามชาดกมาใช้ในสังคมไทยนั้น ได้นำหลักธรรมต่าง ๆ มาส่งเสริมให้บุตรธิดาสำนึกเอาใจใส่ในการบำรุงดูแลบิดามารดา ปลุกฝังให้บุตรธิดารู้จักอ่อนน้อม ถ่อมตน ประพฤติตนเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย ไม่หว่านล้อมหรือขาดเหตุผล ในหลักทศ ๖ ได้นำมาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ปลุกฝังให้บุตรธิดารู้จักการทำหน้าที่ของลูกที่ดีว่าควรปฏิบัติตนเช่นใดต่อบุพการีผู้เปรียบดังทิศเบื้องหน้า อีกทั้งหลักสาราณียธรรม ที่นำมาใช้เป็นหลักการอยู่ร่วมกันก็เพื่อปลุกฝังให้บุตรธิดาระลึกถึงบุญคุณของบิดามารดาเคารพนับถือและให้การช่วยเหลือเกื้อกูลบิดามารดา รวมทั้งหลักฆราวาสธรรม ที่นำมาใช้เพื่อปลุกฝังให้บุตรธิดาเห็นคุณค่าความสำคัญของหลักการครองเรือนว่าภุสสามีจริยธรรม และหลักการสงเคราะห์ ที่ได้นำมาใช้เพื่อให้รู้จักการแบ่งปันวัตถุสิ่งของและมีน้ำใจต่อกัน ในการคบหาเพื่อนดีและการใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมแก่ฐานะพรหมวิหารดำรงตนเหมือนผู้ประเสริฐ

บทความวิจัยที่ ๕ เรื่อง “การพัฒนาเจ้าอาวาสตามหลักอวาสสิกธรรม” โดย พระมหาชุมพล ชุตินิโณ (แก้วจันทร์) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาเจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองชลบุรี คือ มีทักษะค่อนข้างจำกัดในการทำงานที่สัมพันธ์กับสังคม มุ่งเน้นการทำงานจำกัดขอบเขตเกินไปไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมได้อย่างสมสมัย ทำให้เจ้าอาวาสมีปัญหาในการพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพ เพราะขาดประสบการณ์ในการทำงานหรือพัฒนาตนเอง สำหรับหลักธรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาเจ้าอาวาส ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นหลักอวาสสิกธรรมอันประกอบด้วย (๑) อากัปปวัตตสัมปันนะ ถึงพร้อมด้วยมารยาทและวัตร (๒) พุทฺธสุตตะ เป็นพุทฺธศูตฺถรความรู้ (๓) ปฏิสฺสเลชิตา เป็นผู้ประพฤติขัดเกลา ชอบความสงบ ยินดีในกัลยาณธรรม (๔) กัลยาณวจา มีวาจางาม รู้จักพูด รู้จักเจรจาให้เป็นผลดี และ (๕) ปัญญา มีปัญญา เฉลียวฉลาด ผู้วิจัยจึงเสนอให้เจ้าอาวาสในเขตอำเภอเมืองชลบุรี มุ่งเน้นพัฒนาตนเองด้วยหลักอวาสสิกธรรม คือ พัฒนาทักษะ

ด้านภาษาการสื่อสาร พัฒนาวิชาความรู้ทั้งคดีโลกคดีธรรม รวมทั้งวิทยาการคอมพิวเตอร์และวิทยาการสมัยใหม่ จัดระเบียบการบริหารจัดการวัดของตนให้มีประสิทธิภาพและสามารถตรวจสอบได้ตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมายคณะสงฆ์ ที่สำคัญคือ เจ้าอาวาสต้องพัฒนาตนด้วยศีล สมาธิ ปัญญา

บทความวิจัยที่ ๖ เรื่อง “การเสริมสร้างพลังศรัทธาสู่ปัญญา : กรณีศึกษาหลวงพ่อโสทร จังหวัดฉะเชิงเทรา” โดย พระมหาภูมิพัฒน์ ญาณจุฑาโม (คำมี) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดเรื่องความศรัทธาในพระพุทธศาสนามี ๔ ประการ ลักษณะของศรัทธามี ๒ คือ ศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา และศรัทธาที่ไม่ประกอบด้วยปัญญา ปัญญาคือสัมมาทิฐิ มี ๒ อย่าง คือ โลภียสัมมาทิฐิ และโลกุตตรสัมมาทิฐิ โดยศรัทธาและปัญญาจะเกิดขึ้นได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลัก ๒ อย่างคือ ปรโตโฆสะ และโยนิโสมนสิการ หลวงพ่อโสทรเป็นพระศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองฉะเชิงเทรา มานานกว่า ๒๕๐ ปีประดิษฐานที่วัดโสธรวรารามวรวิหาร ประชาชนมีความศรัทธาต่อหลวงพ่อโสทร ใน ๔ สถานะ คือ (๑) องค์แทนพระพุทธเจ้า (๒) พ่อที่ดูแลรักษาลูกหลาน (๓) ที่พึ่งทางใจ (๔) พระคู่บ้านคู่เมืองจังหวัดฉะเชิงเทรา โดยส่วนใหญ่จะศรัทธาในฐานะที่เป็นพ่อที่ดูแลรักษาลูกหลาน ประชาชนนิยมขอพรกับหลวงพ่อโสทรในเรื่องการศึกษา สุขภาพ และหน้าที่การงาน เมื่อพรสำเร็จแล้วจึงนำสิ่งของไปแก้บน ส่วนใหญ่เป็นไข่ต้ม ละครร่ำ และการทำบุญถวายสังฆทานทั่วไป ทั้งนี้ประชาชนที่มาสักการะขอพรหลวงพ่อโสทรล้วนมีศรัทธาเป็นพื้นฐาน ส่วนใหญ่เป็นศรัทธาที่ประกอบด้วยปัญญา คือ มีความเข้าใจว่าการจะขอพรให้สำเร็จนอกจากขอพรจากหลวงพ่อโสทรแล้วตนเองจะต้องมีส่วนในการลงมือทำด้วยตนเอง หลักธรรมที่ส่งเสริมปัญญาคือ (๑) หลักธรรมส่งเสริมด้านการศึกษาใช้หลักอิทธิบาท, ปัญญา และพหุสุต (๒) ด้านสุขภาพ ใช้หลักโภชนาการมัตตัญญูตา, อายุสสธรรม และไตรลักษณ์ (๓) ด้านหน้าที่การงาน ใช้หลักอิทธิบาท, อัมมาพัตถกรรม และสัปปริสธรรม (๔) ด้านการพึ่งตนเอง ใช้หลักอิทธิฐานธรรม, ภาวนา และทิวฐัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม

บทความวิชาการที่ ๗ เรื่อง “หลักพุทธธรรมตามแนวคิดวิทยาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดย พระใบฎีกาภิตติพงษ์ สีลสุทฺโธ, ผศ.ดร. และ ผศ. ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า หลักพุทธธรรมตามแนวคิดวิทยาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ต้องมีการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขา เพื่อฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่งขึ้นไป จนบรรลุเป้าหมายสูงสุด คือ พระนิพพานตามแนวคิดทางพุทธธรรม การพัฒนาตนเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดี มีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการทำนิตชีวิตของบุคคลกับสภาพแวดล้อม และมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเอง เข้าใจตนเองมากกว่าการพึ่งพาอาศัยวัตถุ จึงเป็นแนวทางการพัฒนาชีวิตที่ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตนตามแนวพุทธธรรม ๓ ประการ คือ (๑) ทมะ คือ การรู้จักข่มใจ การฝึกปรับปรุงตนเอง โดยทำคุณความดี (๒) สิกขา คือ

(๑๐)

การศึกษา เพื่อให้รู้แจ้ง รู้จักประโยชน์ มองทุกอย่างเป็นการเรียนรู้ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาตัวเอง (๓) ภาวนา คือ การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามหลักสติปัฏฐาน ๔ คือ การใช้สติและปัญญาพิจารณา กำหนดรู้ รูป-นาม สภาวะธรรมทางกาย เวทนา จิต ธรรม ตามความเป็นจริง และจิตวิยาพฤติกรรมนิยม ที่เป็นหลักการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการพัฒนาหรือปรับปรุงตนเอง เกิดจากการเรียนรู้ คือเป็นผล ของการที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาจะเปลี่ยนแปลง ไปได้ เนื่องจากผลกระทบที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมนั้น ผลกรรมนี้มี ๒ ประเภท คือ (๑) ผลกรรมที่เป็น ตัวเสริมแรงเชิงบวก (๒) เสริมแรงลบสามารถช่วยให้บุคคลถอดถอนสิ่งเร้าสภาพแวดล้อมที่ไม่พึงพอใจ ออกไปได้

บทความวิจัยที่ ๘ เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ภาษาบาลีกับภาษาอังกฤษเกี่ยวกับไวยากรณ์” โดย รศ.นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า คำบาลี ไวยากรณ์ในวจีวิภาค คือคำนามศัพท์, อพยศัพท์อาขยาต กิตก์ สมาส ตัทธิธ ส่วนวจีวิภาคอังกฤษ คือคำ noun, pronoun, verb, adverb, adjective, preposition, conjunction, Interjection ประโยคบาลีประกอบด้วยประธาน กรรม และกริยา เรียงกรรมไว้หน้ากริยาแท้ (S+O+V) มีกริยาวิภัติ อาขยาตประกอบด้วยวิภัติ กาล บท วจนะ บุรุษ ชาติตุวจาก และปัจจัยประกอบด้วยกริยา กิตก์ และนามกิตก์ ประโยคกาลของกริยาอาขยาต มีอยู่ ๓ กาล ปัจจุบันกาล อดีตกาลและอนาคตกาล และ โครงสร้างประโยคภาษาอังกฤษประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรม (S+V+O) ประโยคกาล คือ Tenses มีปัจจุบัน อดีตและอนาคต แยกเป็น ๑๒ กาล (tenses) ประโยคควาจากบาลี คือ กัตตุวจาก กัมมวจาก ภาววจาก เหตุกัตตุวจาก และเหตุกัมมวจาก ส่วนประโยคควาจาก ภาษาอังกฤษ คือ กัตตุวจาก (Active voice) กัมมวจาก (passive Voice) เช่น กัตตุวจาก กริยาศัพท์ที่ผู้ทำเป็นประธาน (agentative) สุโท โอทน ปจติ. อังกฤษใช้ The chef cooks rice. (พ่อครัวหุงข้าวอยู่) กัมมวจาก เช่น สิสเสน สิปปิ สิทธิยเต. ศิลปะที่ศิษย์ศึกษาอยู่. อังกฤษใช้ The art is studied by a student. ชนิดคำในวจีวิภาค (๑) นามศัพท์บาลี ตรงกับคำ noun, pronoun และ adjective ในภาษาอังกฤษ (๒) อพยศัพท์ ศัพท์ที่ไม่ได้แจกด้วยวิภัติทั้ง ๗ คงรูปเดิม ได้แก่ อุปสัค นิบาต ปัจจัย ในอังกฤษคือ คำกริยาวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธานและคำอุทาน (๓) คำอาขยาต คือศัพท์บอกกริยา เป็นกริยาแท้ (๔) กิตก์ คือการสร้างคำใช้ปัจจัยประกอบกับธาตุเป็นนามและกริยาศัพท์ สองศัพท์นี้ ในภาษาอังกฤษ คือ คำกริยา (๕) คำสมาส คือส่วนย่อนามตั้งแต่สองบทขึ้นไปสร้างคำนามและคุณนามเข้าเป็นบทเดียวกัน จัดอยู่ในหมวดนาม (๖) ตัทธิธ คือ ส่วนที่ใช้ปัจจัยแทนศัพท์ให้น้อยลง มีเนื้อความได้เต็ม การย่อคำ ให้สั้น ลงปัจจัยตัทธิธแทนที่ คำบาลีทั้งสองศัพท์นี้จัดอยู่ในภาษาอังกฤษหมวดนาม คือคำผสมคำ

บทความวิจัยที่ ๙ เรื่อง “รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับคนพิการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ” โดย พระมหาพิระพล จานจาโร (นาคะจักรวาล) และ ผศ.ดร.สถาพร ชันโต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับคนพิการในโรงเรียน การศึกษาพิเศษ มี ๑๔ องค์ประกอบ ๑๐๕ ตัวแปร ส่วนผลการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับคนพิการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ มี ๕ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (๑) การกำหนดแผนเชิงกลยุทธ์ (๒) การวิเคราะห์แผนเชิงกลยุทธ์ (๓) การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (๔) การควบคุมตามแผนกลยุทธ์ และ (๕) การประเมินแผนกลยุทธ์ และผลการประเมินและรับรองรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านความ ถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินรูปแบบในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๒๗ อยู่ในระดับมาก

บทความวิจัยที่ ๑๐ เรื่อง “บทบาทของโรงละครแห่งชาติในการสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ” โดย นางสาวสสิธร เพิ่มสิน และ ผศ. ดร.เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์ วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า โรงละครแห่งชาติประกอบด้วยทรัพยากรการบริหารสำคัญ ๖ ปัจจัย ได้แก่ (๑) คน (๒) เงิน (๓) วัตถุดิบ (๔) วิธีการ (๕) การจัดการ (๖) เครื่องจักรกล โดยมีการจัดการแสดงเผยแพร่มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้ประชาชนตามรายการแสดงประจำของโรงละครแห่งชาติที่แบ่งออกเป็น ๕ ประเภทคือ (๑) โขน (๒) ละคร (๓) ดนตรีไทย (๔) ดนตรีสากล (๕) รายการพิเศษอื่น ๆ ซึ่งรายการเกี่ยวกับการแสดงโขนได้รับความนิยมมากที่สุดจากจำนวนผู้เข้าชม อีกทั้งกลุ่มผู้เข้าชมมีความคิดเห็นพึงพอใจเป็นอย่างมากในภาพรวมต่อการเข้าชมการแสดงในโรงละครแห่งชาติ ผลการวิจัยสามารถนำเสนอแนวทางการจัดการในโรงละครแห่งชาติได้ว่า ควรกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของกรมศิลปากร โดยศึกษาวิเคราะห์การตลาดในปัจจุบันสำหรับกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับยุคสมัย และจัดการประเมินผลเพื่อให้การปฏิบัติงานแต่ละฝ่ายมีคุณภาพมากขึ้น รวมถึงสร้างการรับรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการแสดงต่าง ๆ ของโรงละครแห่งชาติให้มากขึ้น ช่วยให้เกิดการสืบสานและพัฒนา มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมให้แพร่หลาย สู่กลุ่มคนทุกเพศ ทุกวัย และกลุ่มชาวต่างชาติ

บทความวิจัยที่ ๑๑ เรื่อง “ปัญหาการปรับใช้นุสฤษฎีองค์การแรงงานระหว่างประเทศฉบับที่ ๑๘๘ ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. ๒๐๐๗ (C 188) ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงไทย” โดย นางสาวสเพ็ญพิชชา จรรย์โกมล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่คุ้มครองแรงงานประมงแต่เดิมอยู่แล้วหลายฉบับ โดยฉบับล่าสุดคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในงานประมง พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่ได้บัญญัติมาจาก C 188 ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเฉพาะที่คุ้มครองแรงงานประมง โดยส่วนใหญ่จะมีการนำสาระสำคัญที่ปรากฏอยู่ใน

(๑๒)

C 188 มาใช้ในการร่างกฎหมายคุ้มครองแรงงานประมง แต่ในทางปฏิบัติยังคงพบช่องว่างของกฎหมาย เช่น เงื่อนไขในการทำงานรวมถึงสภาพการทำงานในงานประมง การรักษาพยาบาล การเข้าประกันสังคม และความปลอดภัยในการทำงาน เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยยังไม่สามารถปรับใช้กฎหมายให้มีความสอดคล้องกับ C 188 ได้แก่ การกำหนดมาตรการในการคุ้มครองแรงงานประมงเพื่อลดปัจจัยความเสี่ยงของการเกิดแรงงานบังคับและค้ำมนุษย์ รวมถึงการปรับใช้กลไกและองค์ความรู้ในการบังคับใช้กฎหมายที่ข้อเท็จจริงอาจนำไปสู่ข้อบ่งชี้ของเรื่องแรงงานบังคับหรือการค้ามนุษย์ในแรงงานประมง เป็นต้น ฉะนั้นแล้วประเทศไทยควรมีการแก้ไขกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับ C 188 เพื่อยกระดับมาตรฐานการประมงไทยให้เท่าเทียมกับมาตรฐานสากล และลดความเสี่ยงที่จะให้แรงงานประมงเข้าสู่วงจรการค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ

บทความวิจัยที่ ๑๒ เรื่อง “แนวทางการบริหารจัดการต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย นายภานุพงศ์ ลิ้มปนะวงสานนท์ และ ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) ปัจจัยการบริหารจัดการต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านบริบทของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$) รองลงมาคือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.30$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านเงินทุนสนับสนุน ($\bar{X} = 4.09$) (๒) การเสริมสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านเหตุผลส่วนตัว ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาคือ ด้านการประกอบอาชีพ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านตัวบุคคล ($\bar{X} = 3.53$) (๓) แนวทางการบริหารจัดการต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อ สายอาชีวศึกษา ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) เมื่อพิจารณา พบว่า ด้านบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการกำหนดอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ด้านแรงจูงใจ ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการเรียนรู้ ด้านการสื่อสาร ผู้บริหารควรมีการดำเนินการเกี่ยวกับการจัดครูและบุคลากร ให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานแนะแนวของสถานศึกษา ด้านความถนัดและความสนใจ ผู้บริหารควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านเงินทุนสนับสนุน ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้งานแนะแนวดำเนินการ ในการจัดระดมทุนจากครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นทุนการศึกษามอบให้แก่ นักเรียนในกิจกรรมวันสำคัญ เช่น งานพิธีวันไหว้ครู

บทความวิจัยที่ ๑๓ เรื่อง “พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑” โดย นางสาวสุภาพร กล่อมมะโน และ ดร.พรเทพ ฐิ์แผน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๐.๘๖$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ รองลงมาคือการประเมินผลการสอนของครู และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การวางแผนปฏิบัติการ (๒) การจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๐.๘๐$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวิเคราะห์หลักสูตร รองลงมาคือการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านเทคนิควิธีการในการจัดการเรียนรู้ (๓) พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารจัดการหลักสูตร การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ และประเมินผลการสอนของครู ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕

บทความวิจัยที่ ๑๔ เรื่อง “อิทธิพลจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ทักษะในการปฏิบัติงานตรวจสอบและความเป็นมืออาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานการสอบบัญชี ในมุมมองของผู้ให้บริการสอบบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร” โดย นางสาวศศิพร ชาญศิลป์ และ ผศ.ดร.จิตตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ทักษะในการปฏิบัติงานตรวจสอบ และความเป็นมืออาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานการสอบบัญชี ในมุมมองของผู้ให้บริการสอบบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร

บทความวิจัยที่ ๑๕ เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต ๑” โดย คุณสุภาทิพย์ ทิพย์โสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต ๑ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การบริหารความขัดแย้งแบบยอมรับและแบบประนีประนอม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การบริหารความขัดแย้งแบบร่วมมือกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การบริหารความขัดแย้งแบบหลีกเลี่ยง (๒) ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต ๑ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้สึกรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านความรู้สึกพึงพอใจ

(๑๔)

ในการทำงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความสัมพันธ์ในหน่วยงาน และ (๓) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

บทความวิจัยที่ ๑๖ เรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑” นางสาวสุภิณี ศิวาลัย และ ผศ. ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยรวมมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๑$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับปัจจัยการดำเนินการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการไว้วางใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๗๖$) รองลงมาคือด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๙$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความยึดมั่นผูกพัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$) (๒) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยรวมมีระดับแรงจูงใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๕๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับแรงจูงใจ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความต้องการการยกย่องเป็นที่ยอมรับ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๙๐$) รองลงมาคือ ด้านความต้องการความสำเร็จในชีวิต อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๘$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๖$)

บทความวิจัยที่ ๑๗ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยเครือข่ายไร้สายในเขตพื้นที่พุทธสถานโดยใช้แนวทางของโรงแรม” โดย ผศ.ดร.คริษณะ ฉิมมณี และ นายเดชพลิชฐ์ นาคประพันธ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต ผลการวิจัยพบว่า (๑) แนวทางความมั่นคงปลอดภัยไร้สายจากมาตรฐาน National Institute of Standard and Technology (NIST) ควรดำเนินการดังนี้ ๑) การกำหนดสิทธิ์ เช่น โอทีพี เอ็มเอฟเอ ๒) อุปกรณ์ที่ควรติดตั้งได้แก่ ดับเบิลยู ไอดีเอส ไอดีเอส/ไอพีเอส และเอสไอไอเอ็มด้วยฟังก์ชันยูอีบีเอ ๓) การตรวจสอบช่องโหว่และอัปเดตแพทช์ ๔) ระบบเฝ้าระวัง (๒) ศึกษารูปแบบการโจมตีผ่านระบบเครือข่ายไร้สายและแนวทางการป้องกัน โดยครอบคลุมทั้ง ๘ ด้านได้แก่ ๑) การรักษาความลับ ๒) ด้านความคงสภาพ ๓) ด้านความพร้อมใช้งาน ๔) ด้านการควบคุมการเข้าถึง ๕) แนวทางในการป้องกันการถูกโจมตีผ่านเครือข่ายไร้สายทำการติดตั้งระบบดับเบิลยูไอดีเอส การติดตั้งเอฟพีต้องพยายามกำจัดสัญญาณออกนอกพื้นที่ให้น้อยที่สุด เพิ่มการติดตั้งระบบระบุตัวตนผู้ใช้งานและปิดการมองเห็นระหว่างโคเอนด์ เป็นต้น ๖) ตรวจสอบ

การถูกโจมตีและแสวงหาประโยชน์ผ่านช่องโหว่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจใช้เชื่อมโยงช่วยในการตรวจสอบหรือดูจากรายงานในไอทีเอส ไอพีเอส ๗) แนวทางในการทดสอบการเจาะระบบและตรวจสอบช่องโหว่ด้านความปลอดภัยเป็นที่ทราบโดยทั่วกันคือ ตรวจสอบความผิดปกติของอุปกรณ์ ตรวจสอบอุปกรณ์ไร้สายใกล้เคียง ตรวจสอบจุดเชื่อมต่อภายใน ทดสอบอุปกรณ์ภายใน ทดสอบพื้นฐานของเครือข่าย ๘) การตรวจสอบการถูกโจมตีและแสวงหาผลประโยชน์อยู่เป็นประจำและประเมินเป็นระยะ โดยทำรายงานเป็น วัน, สัปดาห์ และเดือน เพื่อวิเคราะห์ดูว่ามีแนวทางป้องกันปัญหาได้อย่างเพียงพอ (๓) แนวทางการพัฒนาการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในเครือข่ายไร้สายในเขตพื้นที่พระพุทธสถานเพื่อความมั่นคงปลอดภัยในการติดตั้งระบบเครือข่ายไร้สาย ควรแบ่งโซนไฟร์วอลล์ และวีแลน เพื่อแยกเครือข่ายออกเป็น ส่วน ๆ รวมทั้งกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงตามหน้าที่และการรับบริการ ในโซนต่อไปนี้เป็น ๑) ภูมิหรือห้องพักในเขตพุทธสถาน ๒) พื้นที่ส่วนกลางในเขตพุทธสถาน ๓) ห้องประชุม ๔) สำนักงาน ๕) กล้องวงจรปิด ๖) อุปกรณ์ ไอโอที

บทความวิจัยที่ ๑๘ เรื่อง “รูปแบบการสร้างประสบการณ์ลูกค้าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย” โดย นางสาวพัชรลิตา สกุลวงศ์ศิริโชค และ ผศ.ดร.ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ปัจจัยการสร้างประสบการณ์ลูกค้าประกอบด้วย การตลาดแบบแรงดึงดูด การตลาดดิจิทัล การตลาดแบบเกม และการสร้างแบรนด์ที่จริงจัง เป็นอิทธิพลเชิงบวกที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และยังพบว่า การสร้างประสบการณ์ลูกค้าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยมีอิทธิพลทางอ้อมจากปัจจัยอื่น

บทความวิจัยที่ ๑๙ เรื่อง “ผลของโปรแกรมการเสนอตัวแบบและการใช้เบี้ยอรรถกรเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี” โดย นางสาวนันท์นรี ศรีสุขคำ และ ผศ.ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า (๑) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ (๒) นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนจากแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตภายหลังการทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

บทความวิจัยที่ ๒๐ เรื่อง “การศึกษาศักยภาพการจัดการนวัตกรรมธุรกิจที่มีผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย นางสาววดี สารวุธ และ ผศ.ดร.ปัทมา ตรีมงคล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ผลการวิจัยพบว่า (๑) ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพการจัดการนวัตกรรมธุรกิจ ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทธุรกิจบริการ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) (๒) ผลการดำเนินงานของวิสาหกิจ

(๑๖)

ขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทธุรกิจบริการ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$) และ (๓) ศักยภาพการจัดการนวัตกรรมธุรกิจ ด้านการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และด้านการจัดการการตลาด มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทธุรกิจบริการ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทความวิจัยที่ ๒๑ เรื่อง “การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนุทย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย นายภาคภูมิ พึ่งเพ็ง และ ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) สภาพปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๘ และ (๒) ความต้องการในการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๖๖ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ ๐.๔๗

บทความวิจัยที่ ๒๒ เรื่อง “แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาใช้บริการสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา” โดย นายธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ และ ผศ.ดร.จันทนา แสนสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจภายใน ด้านความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย ทักษะคิดในการออกกำลังกาย และการรับรู้ประโยชน์การออกกำลังกาย ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย ส่วนแรงจูงใจภายนอกพบว่า ด้านความเหมาะสมของสถานที่ ความพร้อมของอุปกรณ์การออกกำลังกาย และการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้าง ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย

บทความวิชาการที่ ๒๓ เรื่อง “รูปแบบกระบวนการใช้กลยุทธ์ในองค์กรให้สำเร็จ” โดย นางสาว นิภาภัทร ปราบภูผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า กลยุทธ์ คือ การวางแผนของผู้บริหาร โดยใช้เทคนิคหรือวิธีการ การจัดสรรทรัพยากรและกิจกรรมอื่น ๆ อย่างเหมาะสม ให้ผู้ปฏิบัติการใช้อย่างต่อเนื่อง และปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน และมีองค์ประกอบของกลยุทธ์ ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบ ดังนี้ (๑) วิสัยทัศน์ (Vision) (๒) พันธกิจ (Mission) (๓) เป้าประสงค์ (Goal) (๔) กลยุทธ์ (strategy) กระบวนการพัฒนากลยุทธ์ นั้น องค์กรอาจจะกำหนดทิศทางขององค์กร คือ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ การากิจก่อน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อกำหนดกลยุทธ์แล้วนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ หรืออีกกระบวนการหนึ่ง คือ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค แล้วจึงกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ การากิจ กำหนดกลยุทธ์ นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และควบคุมเชิงกลยุทธ์ โดยวิธีการติดตามผลการปฏิบัติงานและวิธีการประเมินผลกระบวนการและประเมินผลสำเร็จขององค์กร

บทความวิจัยที่ ๒๔ เรื่อง “การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ท้องถิ่นยโสธร ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖” โดย นางสาวอรพัต ศิริแสง โรงเรียนอนุบาลยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต ๑ ผลการวิจัยพบว่า (๑) หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ท้องถิ่นยโสธร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ มีประสิทธิภาพ เท่ากับ ๘๙.๐๗/๘๓.๐๐ (๒) ความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ท้องถิ่นยโสธร สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ (๓) ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่มีต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ท้องถิ่นยโสธร อยู่ในระดับมาก

บทความวิจัยที่ ๒๕ เรื่อง “การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑” โดย นางสาวสิโรธร ดวงสุวรรณ และ ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า (๑) ผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๔๔$) (๒) ครูผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวัน สะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = ๒.๓๖$) (๓) ได้แนวทางในการพัฒนาการบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑ ดังนี้ ด้านที่ ๑ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนการควบคุมการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา ด้านที่ ๒ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ หน่วยงานต้นสังกัดในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา ด้านที่ ๓ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการตรวจสอบการจัดทำข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับการใช้งบประมาณโครงการอาหารกลางวันที่เป็นปัจจุบัน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ด้านที่ ๔ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ศึกษาคู่มือ เอกสาร ข้อมูล ข่าวสาร เกี่ยวกับการบริหารโครงการอาหารกลางวันในสถานศึกษา

บทความวิชาการที่ ๒๖ เรื่อง “การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล” โดย ดร.ภักดิ์ไพฑูรย์ ภคสกุลวงศ์ และ ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรฉัตร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า วิธีการบริหารงานบุคคลที่ทันสมัย ใช้ได้ตลอดกาลไม่เปลี่ยนแปลงคือคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ตรัสไว้เป็นจริงทุกประการ โดยเฉพาะ “สัปปุริสธรรม ๗ ประการ” คือธรรมของสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ซึ่งสามารถนำมาปรับ

(๑๘)

ใช้กับ “หลักธรรมาภิบาล” เพื่อแสดงให้เห็นว่าธรรมะของพระพุทธองค์สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการทรัพยากรบุคคลตามอุดมคติทางพระพุทธศาสนา และบรรลุความสำเร็จในการจัดการทรัพยากรบุคคลได้ เพราะเป็นศาสตร์ที่พูดถึงความจริงของชีวิตมนุษย์ ความจริงของธรรมชาติ รวมไปถึงแนวทางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามวิถีพุทธศาสตร์ ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับบุคลากรในองค์กรต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Research Article I “The Development of Reading Comprehension from Using Context Clues on Facebook of High School Students in Bangkok” By Phra Bandit Pandito (Krongbuaban) Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University The author proposed That: 1. The average score after the treatment was 13.17 ($\bar{X}=13.17$), S.D. = .97). 12.23 ($\bar{X}=12.23$), S.D. = 1.55). The average difference of the scores before and after the treatment was 5.24 and 3.29 and the t-test statistic value was 7.56 and 11.4 2. The differences in post-test was higher significant difference at 0.05 levels. 3. High school students’ reading comprehension using context clues on Facebook at a high level with the arithmetic mean ($\bar{X}=4.27$), (S.D. = 0.20).

เนื้อหาของบทความเหล่านี้ เป็นบทความวิจัยและบทความวิชาการที่ได้รับจากคณาจารย์ รวมทั้งนิสิตและนักศึกษา จากสถาบันอุดมศึกษาทั้งภายในและภายนอก ล้วนให้มุมมองในมิติทางด้าน ศาสนาและปรัชญา รวมทั้งพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ในสาขาวิชาสหวิทยาการ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้อย่างครอบคลุมและลึกซึ้ง

สำหรับรายละเอียดบทความทั้งหมดเหล่านี้ ผู้ใคร่ต่อการศึกษาเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้จาก บทความดังกล่าว ในวารสารฉบับนี้ และพบกันอีกในวารสารมหาจุฬาลงกรณ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๔

(รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง)

บรรณาธิการ

วารสารมหาจุฬาลงกรณ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(๖)
รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ของชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	๑
อาจารย์วินัย มีมาก พระครูอุดมธรรมจารี, ดร. ดร.สุวัฒน์ รักขันโท มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
แนวคิดพระโพธิสัตว์ในฐานะรากฐานทางปรัชญาสังคมและการเมือง พระมหาสมเจต สมจารี (หลวงกัน)	๒๑
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
เปรียบเทียบปรัชญาอัตถิภาวนิยมของซอเรน อาปี คีร์เคอร์คกับพุทธปรัชญา	๓๗
นางสาวศุภตานนท์ ไธแสง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
การศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมที่ปรากฏในสุวรรณสามชาดก พระมหาสมชาย ชินทตฺโต	๔๙
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
การพัฒนาเจ้าอาวาสตามหลักอาวาสสิกธรรม พระมหาชุมพล ชุตติปัญโญ (แก้วจันทร์)	๕๘
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
การเสริมสร้างพลังศรัทธาสู่ปัญญา : กรณีศึกษาหลวงพ่อโสธร จังหวัดฉะเชิงเทรา พระมหาภูมิพัฒน์ ญาณวุฑฺโฒ (คำมี)	๖๘
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
หลักพุทธธรรมตามแนวคิดวิทยาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พระใบฎีกากิตติพงษ์ สีลสุทฺโธ, ผศ.ดร. ผศ.ดร.สมโภช ศรีวิจิตรวรกุล	๘๔
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	
การศึกษาวิเคราะห์ภาษาบาลีกับภาษาอังกฤษเกี่ยวกับโครงสร้างไวยากรณ์ รศ.นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์	๙๙
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	

(๒๐)

- รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับคนพิการในโรงเรียนการศึกษาพิเศษ ๑๑๓
พระมหาพิระพล จานจาโร ผศ.ดร.สถาพร ชันโต
มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย
- บทบาทของโรงละครแห่งชาติในการสืบสานมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ ๑๒๘
นางสาวสลิธร เพิ่มสิน ผศ.ดร.เกรียงไกร วัฒนาสวัสดิ์
วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ปัญหาการปรับใช้นโยบายองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ ๑๘๘
ว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ค.ศ. ๒๐๐๗ (C 188)
ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ในอุตสาหกรรมประมงไทย ๑๔๕
นางสาวสเพ็ญพิชชา จรรย์โกมล
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- แนวทางการบริหารจัดการต่อการเสริมสร้างแรงจูงใจในการศึกษาต่อสายอาชีวศึกษา
ของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๕๗
นายภานุพงศ์ ลิ้มปนะวงศานนท์ ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- พฤติกรรมผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ของครู
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ ๑๗๒
นางสาวสุภาพร กล่อมมะโน ดร.พรเทพ รู้แผน
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- อิทธิพลจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ทักษะในการปฏิบัติงานตรวจสอบ
และความเป็นมืออาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพรายงานการสอบบัญชี
ในมุมมองของผู้ให้บริการสอบบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานคร ๑๘๘
นางสาวศศิพร ชาญศิลป์ ผศ.ดร.จิตาภรณ์ สันจรรย์ศักดิ์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม

- ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจ
ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต ๑ ๒๐๕
สุหาทิพย์ ทิพย์โสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑ ๒๒๒
นางสาวสุภิณี ศิวลิย ผศ.ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
- แนวทางการพัฒนาความมั่นคงปลอดภัยเครือข่ายไร้สายในเขตพื้นที่
พุทธสถานโดยใช้แนวทางของโรงแรม ๒๓๖
รศ.ดร.คริษณะ นิยมณี นายเดชพลสิทธิ์ นาคประพันธ์
วิทยาลัยนวัตกรรมดิจิทัลเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยรังสิต
- รูปแบบการสร้างประสบการณ์ลูกค้าของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย ๒๕๔
นางสาวพัชรลิตา สกลวงศ์ศิริโชค ผศ.ดร.ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- ผลของโปรแกรมการเสนอตัวแบบและการใช้เบียร์รถกรเพื่อพัฒนาพฤติกรรม
การเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี ๒๖๙
นางสาวนันท์นรี ศรีสุขคำ ผศ.ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- การศึกษาศักยภาพการจัดการนวัตกรรมธุรกิจที่มีผลการดำเนินงาน
ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๗๙
นางสุภาวดี สาระวุธ ผศ.ดร.ปัทมา ตรีมงคล
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
- การพัฒนาคู่มือการปฏิบัติงานจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๒๘๙
นายภาคภูมิ พึ่งเพ็ง ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

(๒๒)

แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน ที่มาใช้บริการสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นายธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ ผศ.ดร.จันทนา แสนสุข มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	๒๙๙
รูปแบบกระบวนการใช้กลยุทธ์ในองค์กรให้สำเร็จ นางสาวนิภาภัทร ปรากฏผล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๑๕
การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชุด ท้องถิ่นยศธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ นางสาวอรพัต ศิริแสง โรงเรียนประมณยโสธร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณยโสธร เขต ๑	๓๒๕
การบริหารโครงการอาหารกลางวันของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประมณยโสธร เขต ๑ นางสาวสิโรธร ดวงสุวรรณ ดร.วัชรภัทร เตชะวัฒนศิริดำรง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา	๓๔๑
การบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมาภิบาลในยุคดิจิทัล ดร.ภักดิ์ไพฑูรย์ ภคสกุลวงศ์ ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรณัฏฐ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์	๓๕๗
The Development of Reading Comprehension from Using Context Clues on Facebook of High School Students in Bangkok Phra Bandit Pandito (Krongbuaban) Mahachulalongkornrajavidyalaya University	370
ภาคผนวก	
- คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๘๓
- แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงในวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๘๖
- กระบวนการจัดทำวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๘๗
- หลักเกณฑ์ในการตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๘๘
- ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	๓๘๙

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

The temple management model for learning center of The Community In Ayutthaya Province

วินัย มีมาก

Winai Meemak

พระครูอุดมธรรมจารี*

Phrakhruudomdhammajari

สุวัฒน์ รักขันโท**

Suwatsan Rakhantho

ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Department of Political Science Faculty of Social Sciences

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: winai.mcu64@gmail.com

Received : June 11, 2021

Revised : July 6, 2021

Accepted : July 17, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน (๒) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ (๓) เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัยเชิงเอกสาร กับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการวิจัยพบว่า (๑) หลักการพัฒนามวัดประกอบด้วยกิจกรรมคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งงานทั้ง ๖ ด้านนั้นวัดจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อม บุคคล กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้หลักในการบริหารจัดการ คือ ๑) การวางแผน ๒) การจัดองค์การ ๓) การแต่งตั้งบุคลากร ๔) การอำนวยการ ๕) การควบคุม ควบคู่กันไป (๒) รูปแบบ

* พระครูอุดมธรรมจารี, ดร. Phrakhruudomdhammajari, Dr.

** ดร.สุวัฒน์ รักขันโท Dr.Suwatsan Rakhantho

การบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย รูปแบบที่ ๑ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย (กายภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการลานวัด ลานกีฬา โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ เป็นต้น รูปแบบที่ ๒ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาศีลธรรม และสังคม (ศีลภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในวัด กิจกรรมปราชญ์ชาวบ้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบที่ ๓ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติธรรมตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม รูปแบบที่ ๔ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) เป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรตามหลักวิถีพุทธ กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งห้องสมุดทางพระพุทธศาสนา โครงการจัดตั้งห้องนิทรรศการ เป็นต้น ตัวชี้วัดของโครงการ คือ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีพึงพอใจต่อการใช้บริการศึกษาค้นคว้างานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา

คำสำคัญ: รูปแบบ; การจัดการ; วัด; ชุมชน

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the component about temple management for learning center of the community, (2) to analysis general context of temple management for learning center of the community in Ayutthaya province and (3) to propose the model of the temple management model for learning center of the community in Ayutthaya province. This research was mixed method research comprising both documentary research and in-depth interviewing.

The research findings were as follows:

(1) The principles for temple development were composed of Sangha affair administration 6 items as follows: Sangha administration, Sangha education, Buddhist propagation, Buddhist constructions and reparations, education support and Public welfare which all of every aspect of Sangha affair administration had been developed together with environment development, person, learning activity, and operational process

by using the management principles including 1) planning, 2) organizing, 3) staffing, 4) directing and 5) controlling. (2) The temple management model for learning center of the community in Ayutthaya province was as follows: first model, learning center for body development (*Kāya Bhāvanā*) that will be supported for people healthy according to Buddhism activities such as the temple ground - sport ground and the forest grow for royalty, second model, earning center for morality and social development (*Sīla Bhāvanā*) that will be supported for people to learn folk wisdom according to Buddhism activities such as project that plan to set folk wisdom museum within temple and the philosopher keep on folk wisdom and third model, learning center for mind development (*Citta Bhāvanā*) that will be supported people for meditation according to Buddhism activities such as project that plan to set meditation center in each province, merit and ethic camp. d) Learning center for Wisdom development (*PanyaPavana*) that will be supported people to search about Buddhism research with Buddhism activities such as project that plan to set Buddhism library, Buddhism exhibition. The key performance indicator was Percentage and satisfaction level of people participation.

Keywords: Model; Management; Temple; Community

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่สำคัญสถาบันหนึ่งในสามสถาบันหลักของชาติไทย เป็นที่มาและถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ พระพุทธศาสนาจึงเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย และวิถีชีวิตของคนไทยที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนา และการจัดระเบียบทางสังคมไทย ในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปกครอง การศึกษา วัฒนธรรมประเพณี จนถึงการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยมีวัดเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักของสถาบันพระพุทธศาสนามีหน้าที่ถ่ายทอดวิชาการศีลธรรมจริยธรรม วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ไปสู่สังคม มนุษย์มีการเจริญเติบโตและต้องเรียนรู้นับตั้งแต่ปฏิสนธิตรารบจนสิ้นชีวิตการเรียนรู้ก่อคุณสมบัติที่พึงประสงค์ และบางครั้งเกิดผลในทางเสื่อมและความเสี่ยง^๑ ในช่วงวัยต้น ๆ เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกหัดอบรมช่วยเหลือดูแลจากผู้ใหญ่

^๑ สุมณ อมรวิวัฒน์, *วิถีการเรียนรู้ : คุณลักษณะที่คาดหวังในช่วงวัย*, (กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, ๒๕๕๖), คำชี้แจง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้บัญญัติความหมายของการศึกษาว่า คือกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^๒

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้บัญญัติให้วัดมีสิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษารัฐบาลควรจัดให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพราะในกระบวนการเรียนรู้การรู้ทางศาสนาถือเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของตะวันตกวัดหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและหัวเมือง ได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่ แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น และพระสงฆ์ห่างเหินกับสภาพสังคมและความเจริญที่นับวันจะมีมากขึ้นทุกวันการที่จะชักนำคนเหล่านั้นให้เข้าหาหลักธรรมทางศาสนาที่เขายังไม่รู้ไม่ถนัดนั้นเกิดเป็นความไม่เข้าใจกันมากขึ้น^๓ ปัจจุบันสังคมไทยมีความเปลี่ยนแปลงที่นับวันจะทวีปัญหาความรุนแรงมากขึ้นความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความเร็วของข้อมูลข่าวสาร

เพราะเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการศึกษาในเรื่องนี้เพราะไม่ว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร วัดยังคงเป็นสถาบันที่หล่อหลอมคนในสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรมและมีความรู้สังคมไทยทุกหน่วยต่างมีวัดประจำหมู่บ้านของตนเองเป็นศูนย์กลางหากรู้จักดำเนินการให้ดีพระสงฆ์สามารถนำคนในสังคมไปสู่ความเจริญทางปัญญาได้โดยวิธีทางที่เหมาะสม และมีหลักเกณฑ์วิธีที่จะทำให้พระสงฆ์เข้าถึงประชาชนได้อย่างแท้จริงพระสงฆ์จะต้องตระหนักมันอยู่เสมอในหน้าที่เดิมแท้ตามธรรมวินัย และปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปแบบใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป การจะเริ่มบทบาทใหม่หรือปรับปรุง

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๕, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๖), หน้า ๒.

^๓ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน, หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เล่ม ๕๔/๖๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐), หน้า ๑๖ – ๑๘.

^๔ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), สถาบันสงฆ์ในสังคมไทย, หนังสือชุดหลักธรรมเฉลิมพระเกียรติ เล่ม ๕๓/๖๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๐), หน้า ๓๐ – ๓๑.

บทบาทเก่าขึ้นมาในรูปแบบใหม่ด้วยวิธีการอย่างไรบ้างนั้นผู้วิจัยเห็นว่าสมควรที่จะต้องศึกษาให้ออกมาเป็นรูปแบบที่ชัดเจน ทำให้ชาวบ้านเกิดความรู้สึกเคารพและเลื่อมใสศรัทธาว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำด้านสติปัญญาอย่างแท้จริงทั้งในอดีตและปัจจุบันซึ่งจะทำให้การปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสงฆ์เป็นไปด้วยความเต็มใจและเต็มกำลังศรัทธาในเมื่อวัดยังถือเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดในวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยวิถีชีวิตกับวิถีการเรียนรู้จึงควรบูรณาการกันไปตลอดตราบใดที่ชีวิตต้องเจริญเติบโต ปัญหาความเสื่อมทรมในสังคมตั้งแต่ปัญหาระดับครอบครัวไปถึงปัญหาใหญ่ระดับชาติเกิดขึ้นจากการที่คนในสังคมขาดศีลธรรมเรื่องนี้ เป็นปัญหาเร่งด่วนที่ควรทำการวิจัยหากวัดมีรูปแบบและการจัดการที่ดีสามารถจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ร่วมสมัย สามารถกล่อมเกล้าให้คนในสังคมมีจิตใจที่พัฒนาให้ดีขึ้นได้แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะบางเบาลงเรื่องนี้เป็นปัญหาที่ควรจะทำการศึกษาและแก้ไขเพราะหากปล่อยปละละเลยไว้ก็จะยิ่งเพิ่มความรุนแรงของปัญหา และแผ่ขยายเป็นวงกว้างออกไปซึ่งเป็นการยากแก่การแก้ไขการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการศึกษาวิธีการ และแนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและก่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมต่อไป

เพราะเหตุนี้ผู้วิจัยเห็นว่าควรทำการศึกษาในเรื่องนี้ ทางจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี เนื่องจากในอดีต เป็นแหล่งอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองมากทั้งศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์อย่างไรก็ตาม ประชาชนใน จังหวัด ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความมั่นคงในพุทธศาสนามีความเลื่อมใสศรัทธา ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอน ยึดมั่นต่อวัฒนธรรมประเพณี โดยเฉพาะชุมชนต่าง ๆ มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เนื่องมาจากพระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นผู้ที่มีบทบาทในส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในหลาย ๆ ด้านให้เจริญรุ่งเรือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจศึกษา “รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับวัดและชุมชนอื่นในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน
๒. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๓. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในภาคสนาม

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การวิจัยเป็นการศึกษาวิจัยในเชิงลึกมุ่งเน้นการสัมภาษณ์และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับพระสังฆาธิการและผู้บริหารภาครัฐ เพื่อให้เห็นรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๒๓ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าว เน้นการศึกษาวิเคราะห์และการมีส่วนร่วมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) การจัดเวทีประชุมในระดับชาติและนานาชาติ ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้นเน้นวิธีการแสวงหาความรู้ จากการตั้งประเด็นหลักในการศึกษาความสัมพันธ์ และการจัดการทางพระพุทธศาสนา โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ แบบสอบถามประกอบการสัมภาษณ์ (Inter-view Guideline) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มสำหรับคณะสงฆ์ ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

๑. การลงพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน ๑๑ วัด คือ (๑) วัดพนัญเชิงวรวิหาร อำเภอพระนครศรีอยุธยา (๒) วัดใหญ่ชัยมงคล อำเภอพระนครศรีอยุธยา (๓) วัดบางนมโค อำเภอเสนา (๔) วัดสิงห์สุทธาวาส อำเภอบางไทร (๕) วัดโคกทอง อำเภอผักไห่ (๖) วัดบ้านสร้าง อำเภอบางปะอิน (๗) วัดสีสุก อำเภอบางบาล (๘) วัดขุนทิพย์ อำเภออุทัย (๙) วัดบึง (บึงลัญจิว) อำเภอบางบาล (๑๐) วัดจุฬามณี อำเภอวังน้อย (๑๑) วัดโพธิ์ประสิทธิ์ อำเภอมหาราช

๒. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non Observations Participant) ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของฝ่ายต่างๆ ที่จะทำควบคู่กับการสัมภาษณ์พระสงฆ์ และเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนประชาชนในชุมชน เพื่อให้สามารถมองเห็นถึงการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

๓. การสัมภาษณ์ คณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับพระสังฆาธิการ ผู้บริหารส่วนงานของจังหวัด นักวิชาการและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

๔. การรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

๕. การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ร่วมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ผู้วิจัยเสนอ

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การแจกแบบสอบถาม เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้

วิเคราะห์สภาพปัญหาการ วิเคราะห์การบริหาร นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สังเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงแนวคิดทฤษฎี บริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย

การนำเสนอข้อมูลจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ประกอบภาพถ่ายและการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เห็นรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในระดับนโยบาย ชุมชน องค์กร และปัจเจกบุคคล

ผลการวิจัย

สภาพการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในปัจจุบัน

การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านสภาพแวดล้อมของวัด มีจุดแข็ง ดังนี้ วัดตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนซึ่งง่ายต่อการพัฒนาทั้งศาสนสถาน ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนพิธี ศาสนธรรม วัดมีศาสนสถานที่มั่นคงมีขนาดใหญ่และหลากหลายสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้และส่งเสริมงานด้านการปกครองการศึกษาการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการการศึกษาสงเคราะห์และการสาธารณสงเคราะห์ส่วนจุดอ่อนมีดังนี้ วัดเน้นสิ่งปลูกสร้างที่สามารถใช้ประโยชน์ได้เพียงการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเท่านั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมของศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนวัดมีศาสนสถานที่ไม่มั่นคงมีขนาดเล็กและชำรุดทรุดโทรมไม่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้วัดขาดความร่วมมือระดมระดมสอยงามสง่ามีการจัดสรรพื้นที่

บริเวณวัดไม่เหมาะสมไม่เป็นเป็นสัดส่วนมีพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยเน้นการใช้พื้นที่ในตัวอาคารมากกว่าบริเวณด้านนอกทำให้สิ้นเปลืองพลังงานจำนวนมากวัดขาดงบประมาณในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นไปอย่างช้า ๆ เจ้าอาวาสไม่มีนโยบายในการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอย่างยั่งยืน เครื่องมือในการพัฒนาศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนมีน้อยไม่เพียงพอและขาดแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โอกาสพัฒนาดังนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับทางวัดเป็นอย่างดีเช่นเข้าร่วมปฏิบัติธรรมสวดมนต์เป็นต้นชุมชนให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับทางวัดเป็นอย่างดีมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนภายในวัดเทคโนโลยีมีความทันสมัยเข้าถึงง่ายรัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนชุมชนมีการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น

เมื่อนำประเด็นภายในและภายนอกด้านสภาพแวดล้อมของวัดมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๑. พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแบบครบวงจร
๒. เน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในพัฒนาจากศาสนสถานที่มีอยู่เดิม
๓. พัฒนาพื้นที่ป่าพัฒนาวัดให้เกิดความร่มรื่นสวยงามสะดวกสบาย
๔. ไม่ควรพัฒนาโครงการขนาดใหญ่หรือโครงการระยะยาวเน้นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีอยู่เดิม

เมื่อนำประเด็นภายในและภายนอก ในด้านบุคลากร มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๑. บุคลากรมีศักยภาพสูง สามารถจัดโครงการต่างๆได้แบบครบวงจร
๒. ส่งเสริมการศึกษาของพระภิกษุสามเณรในระดับสูงทั้งทางโลกและทางธรรม
๓. สร้างแรงจูงใจให้แก่พระภิกษุสามเณรด้วยการสนับสนุนค่านิยมที่ดีและสวัสดิการที่ดี
๔. เจ้าอาวาสเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมเอง

การบริหารจัดการวัดให้เป็นอย่างศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีจุดแข็ง ดังนี้ เน้นกิจกรรมในการพัฒนาจิตใจของประชาชนเป็นหลัก เช่น การจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด การจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมประจำปี กิจกรรมทำวัตรสวดมนต์เจริญจิตภาวนา กิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน กิจกรรมค่ายคุณธรรม เป็นต้น เน้นกิจกรรมในการพัฒนาปัญญาของประชาชนเป็นหลัก เช่น การจัดตั้งห้องสมุดทางพระพุทธศาสนาภายในวัด การให้บริการ

อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การจัดตั้งห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น เน้นกิจกรรมในการพัฒนากายของประชาชนเป็นหลัก เช่น การส่งเสริมให้ประชาชนรักษาสภาพกายให้แข็งแรง กิจกรรมลานวัดลานกีฬาให้เด็กและเยาวชน เป็นศูนย์รวมด้านจิตใจของประชาชน มีการจัดกิจกรรมในลักษณะของการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและประเพณีไทยให้คงอยู่ชั่วลูกหลานและมีการประสานงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน/ชุมชน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรมอาศัยบ้านชาบบ้าน สถานศึกษาและชุมชนในการร่วมกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีอุปสรรค ดังนี้ วันและเวลาในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งไม่เหมาะสมทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งมากบ้างน้อยบ้าง บางกิจกรรมต้องอาศัยระยะเวลานานและงบประมาณที่สูง บางกิจกรรมขาดจุดสนใจไม่ดึงดูดความต้องการของคนในพื้นที่ และมีแหล่งการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

เมื่อนำประเด็นภายในและภายนอก ในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๑. จัดกิจกรรมในลักษณะของการพัฒนาศิลปจิตและปัญญาอย่างต่อเนื่อง
๒. เน้นการประชาสัมพันธ์และสร้างจุดสนใจให้กับโครงการ
๓. เพิ่มงบประมาณอุดหนุนด้านการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนจากภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน
๔. เน้นพัฒนาเฉพาะกิจกรรมที่มีการลงทุนน้อยแต่ได้ประโยชน์มากเช่นกิจกรรมปฏิบัติธรรม

การบริหารจัดการวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านกระบวนการดำเนินงาน มีจุดแข็ง ดังนี้ มีการดำเนินงานในลักษณะของคณะกรรมการมีเจ้าอาวาสเป็นประธาน ผู้ช่วยเจ้าอาวาสเป็นรองประธาน มีพระสงฆ์การระดับสูงเป็นที่ปรึกษา นอกจากนี้ยังแต่งตั้งพระภิกษุสามเณรภายในวัด ไวยาวัจกร คณะกรรมการวัด ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูตลอดถึงชาวบ้านร่วมเป็นคณะกรรมการในการดำเนินงาน มีการประชุมคณะกรรมการในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ขั้นตอนวิธีในการดำเนินการงบประมาณ สถานที่ผู้รับผิดชอบโครงการอยู่เป็นประจำ มีการมอบหมายบุคลากรภายในวัดให้เป็นผู้รับผิดชอบโครงการต่าง ๆ โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้กำกับติดตามและประเมินผลและมีการ

เมื่อนำประเด็นภายในและภายนอก ในด้านกระบวนการดำเนินงาน มาวิเคราะห์เปรียบเทียบกัน ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้

๑. เน้นการประชาสัมพันธ์และกิจกรรมเชิงรุก
๒. ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการ
๓. จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและมีการถ่ายทอดให้ผู้รับผิดชอบรู้
๔. พัฒนาเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แนวคิด หรือแนวนโยบายในการบริหารจัดการวัด สภาพแวดล้อม บุคลากร กิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ในการส่งเสริมการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนที่เป็นเลิศของแต่ละวัด

แนวคิดหรือแนวนโยบายในการบริหารจัดการวัด เพื่อรองรับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนนั้น ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่แนวทางหรือรูปแบบในการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมและพร้อมที่พัฒนาไปสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนอย่างจริงจังต่อไป

ในการบริหารจัดการวัดนั้น เจ้าอาวาสถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาวัด จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันงานด้านต่าง ๆ ของคณะสงฆ์ประกอบด้วย งานด้านการปกครอง งานด้านการศึกษา งานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา งานด้านการสาธารณูปการ งานด้านการศึกษาสงเคราะห์ และงานด้านการสาธารณสงเคราะห์ เป็นต้น เป็นงานที่เจ้าอาวาสทุกรูปจะต้องปฏิบัติ หรือส่งเสริมงานทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จมีผลงานเป็นที่ประจักษ์สู่สาธุชน ผลที่ได้จากการพัฒนาดังกล่าวก็จะเกิดประโยชน์ทั้งคณะสงฆ์ และประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง โดยงานคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน มีแนวทางในการปฏิบัติเพื่อนำมาสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน

เป้าหมายในการพัฒนาวัด คือ การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนซึ่งการพัฒนาจะบรรลุสู่เป้าหมายได้นั้นวัดควรจะดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้โดยลำดับ

๑. จัดและพัฒนากิจกรรมของวัดให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนหรือชาวบ้านโดยรอบวัดให้มากที่สุด
๒. จัดการปกครองพระภิกษุสามเณรในวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อยส่งเสริมคนรอบวัดหรือคนในชุมชนนั้นให้มาบวชเรียนศึกษาพระธรรมวินัยที่วัดนั้นกันให้มากที่สุด
๓. จัดการพัฒนาบริเวณอาคารสถานที่เสนาสนะของวัดให้สะอาดเรียบร้อยร่มรื่นเหมาะสมกับสภาพความต้องการและความจำเป็นให้มากที่สุด

แนวคิดในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนอีกประการหนึ่งประกอบด้วย

๑. พัฒนาวัดให้ชาวชุมชนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกว่าวัดเป็นของตน ทำให้เกิดความหวงแหนความรักและจะช่วยกันดูแลรักษา

๒. สร้างสภาพวัดให้มีความหมายเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณรเป็นที่บวชเรียนศึกษา ปฏิบัติธรรมเป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้านเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านในละแวกนั้นได้เข้ามาหาความสงบทางกายและใจและเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

๓. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นโดยบริเวณวัดจะต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศลศึกษาพระธรรมวินัยและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเพื่อประชาชนจะได้เห็นคุณค่าและเข้าวัดมากขึ้น

๔. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่น ๆ มีการรณรงค์และการจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

๕. ทำให้ชาวชุมชนเกิดการยอมรับตลอดไปว่าวัดกับชุมชนนั้น ๆ เป็นหน่วยงานเดียวกันและคอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

การพัฒนาวัดจะเริ่มขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ประสานที่สำคัญจึงควรจะศึกษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่าง ๆ ของวัดให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานไว้ก่อนได้แก่

๑. สงฆ์ คือ พระภิกษุสามเณรภายในวัดควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมาอุปนิสัยใจคอ ความรู้ความสามารถของพระภิกษุสามเณรแต่ละรูปเพื่อความสะดวกในการปกครองและการขอความร่วมมือในการมอบหมายงานต่าง ๆ

๒. สมณธรรม (สมณกิจ) คือ การทำกิจวัตรและการศึกษาพระธรรมวินัยควรจะได้จัดการและส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรภายในวัดได้ศึกษาพระธรรมวินัยตลอดจนความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นกิจวัตรที่สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธบัญญัติ ควรจะได้มีการจัดระเบียบและดูแลให้สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธบัญญัติในกิจวัตรนั้น ๆ อย่างครบถ้วน

๓. สวัสดิการ คือ ปัจจัยอำนวยความสะดวกควรจะได้รับการสอดส่องดูแลสภาพความเป็นอยู่ของสงฆ์ภายในวัดให้พอเหมาะ กับสมณเพศ

๔. เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัยควรสำรวจดูว่าพอเพียงหรือไม่สิ่งใดต้องบูรณะสิ่งใดควรสร้างเพิ่มเติมและควรจัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม

๕. สมบัติของวัดหมายถึงทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เป็นสังฆาริพทรัพย์และอสังฆาริพทรัพย์ เงินและหนี้สิน (ถ้ามี) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องขยายเสียง ภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น จาน ช้อน รวมถึงอาคารเสนาสนะ พระพุทธรูป โบราณวัตถุ (ถ้ามี) ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ควรสำรวจและจัดทำบัญชีหรือทะเบียนไว้ให้ละเอียด เพื่อความสะดวกในการบำรุงรักษา

๖. สังฆาธิการกิจ คือ การประสานงานกับเจ้าคณะระดับต่าง ๆ อาจมอบหมายพระสงฆ์ รูปใดรูปหนึ่งที่มีความรู้ทางงานสารบรรณทำหน้าที่เป็นเลขานุการหรือทำงานสารบรรณของวัดก็จะสะดวกยิ่งขึ้น

๗. สัตบุรุษ คือ ชาวบ้านผู้มีศรัทธาช่วยเหลือบำรุงวัดศิษย์วัดและแม่ชีควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมาเช่นเดียวกับการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัดเพื่อความสะดวกในการปกครอง การขอความร่วมมือและการดำเนินการด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของวัดได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

๘. สาธารณสงเคราะห์ คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนซึ่งได้แก่การจัดอาคารสถานที่เพื่อบริการแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน เช่น ห้องสมุด ตู้ยา ศาลาพักผ่อน บ่อน้ำ รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแสดงธรรม การตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ ฯลฯ ควรสำรวจว่าสิ่งใดวัดได้ดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งใดควรจะบริการขึ้นอีกเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

แนวคิดหรือแนวนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อม พบว่า วัดจะต้องปรับสภาพแวดล้อมของวัดให้เหมาะสมกับการเป็นแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในอาคารและภายนอกอาคาร มีการจัดภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมภายนอกให้เหมาะกับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้อย่างแท้จริง เช่น การจัดสวนป่า มีพันธุ์ไม้นานาชนิด พันธุ์ไม้ทางพระพุทธศาสนา พันธุ์ไม้ในวรรณคดี พันธุ์ไม้หายาก เป็นต้น มีการจัดทำโครงการต้นไม้พูดได้ เช่น การติดป้ายศาสนสุภาษิต คติธรรม คำคม รวมถึงการจัดสวนหย่อมหรือมุมพักผ่อน มุมอ่านหนังสือ ใต้ต้นไม้ เพื่อลดพลังงาน เป็นต้น

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
สำหรับรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

รูปแบบที่ ๑ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย (กายภาวนา) กลยุทธ์ คือ “สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงตามหลักวิถีพุทธ” กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการลานวัด ลานกีฬา โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมบริหารกายบริหารจิตเชิงพุทธ (โยคะ, อบสมุนไพโร, เต้นแอโรบิค, นั่งสมาธิ เป็นต้น) กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาวัดและชุมชน ตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น

รูปแบบที่ ๒ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาศีลธรรม และสังคม (ศีลภาวนา) กลยุทธ์ที่ ๑ คือ “สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามหลักวิถีพุทธ” และกิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในวัด กิจกรรมปราชญ์ชาวบ้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมวิถีธรรม วิถีไทย วิถีพุทธ โครงการพัฒนาสมาธิอาชีพ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการจัดตั้งศูนย์วิสาหกิจชุมชนภายในวัด กิจกรรมฝึกสวนครัวรั้วกินได้ และกิจกรรมการจัด

สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส กลยุทธ์ที่ ๒ คือ “สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีคุณธรรมจริยธรรมประจำใจตามหลักวิถีพุทธ” และกิจกรรม/โครงการ ได้แก่ จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ โครงการหมู่บ้านสีขาว

รูปแบบที่ ๓ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) คือ “สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ปฏิบัติธรรมตามหลักวิถีพุทธ” กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเรียนรู้วิถีความเป็นชาวพุทธ (โฮมสเตย์ประจำวัด)

รูปแบบที่ ๔ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) กลยุทธ์ คือ “สนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้ศึกษาค้นคว้างานวิจัยทางด้านพระพุทธศาสนาแบบครบวงจรตามหลักวิถีพุทธ” กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งห้องสมุดทางพระพุทธศาสนาที่สามารถศึกษาค้นคว้างานวิจัยทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร

ส่วนผู้ได้รับผลประโยชน์จากรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมก็ คือ ประชาชนในชุมชนนั่นเอง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

องค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน พบว่า

หลักการพัฒนาวัดประกอบด้วยกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน คือ การปกครองคณะสงฆ์ การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ การศึกษาสงเคราะห์ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งงานทั้ง ๖ ด้านนั้นวัดจำเป็นต้องพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาสภาพแวดล้อม บุคคล กิจกรรม การเรียนรู้ และกระบวนการดำเนินงาน โดยใช้หลักในการบริหารจัดการ คือ (๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดนโยบายและมาตรการอันเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (๒) การจัดองค์การ (Organizing) คือ การกำหนดตำแหน่งสายบังคับบัญชาใน องค์การ (๓) การแต่งตั้งบุคลากร (Staffing) หมายถึงการสรรหาบุคลากรมาบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งที่กำหนดไว้ (๔) การอำนวยการ (Directing) คือ กำกับ สั่งการและมอบหมายให้แต่ละฝ่ายได้ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ (๕) การควบคุม (Controlling) คือ การติดตามดูว่าแต่ละฝ่ายปฏิบัติงานไปถึงไหน มีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นที่ใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินฺต) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒” ผลการวิจัยพบว่า

๑. รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งภารกิจดังกล่าวบางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายอาตราศมคม แต่บางประการคงเป็นไป

ตามจารีตประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อมา การบริหารจัดการแนวใหม่ได้มีการบูรณาการเข้ากับแนวคิดและทฤษฎีของกลุคและเออร์วิค ทฤษฎีการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โล และหลักพุทธวิธีการบริหารและการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพื่อส่งเสริมให้พระสงฆ์มีการให้มีความสามารถมีทักษะและมีศักยภาพในการบริหารจัดการองค์กรปกครองคณะสงฆ์ให้ทำงานเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างมีคุณภาพ

๒. การบริหารจัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรคณะสงฆ์ภาค ๒ มีปัญหาที่ชัดเจนองค์กรสงฆ์มีบุคลากรไม่เพียงพอที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและถ่องแท้ พระนักเผยแผ่ที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องถ่องแท้มีจำนวนจำกัดเป็นปัญหาในการเผยแผ่ทำให้พุทธศาสนิกชนเกิดความสับสน สำคัญผิดและเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงตามหลักพระพุทธศาสนา

๓. รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒ ควรมีอำนาจและหน้าที่ที่สำคัญ กล่าวคือ เป็นศูนย์กลางในการประสานบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในระดับภาค และระดับจังหวัด เพื่อให้ปฏิบัติตามนโยบาย จ้อกำหนด ข้อบังคับ วัตถุประสงค์และอื่น ๆ ตามที่องค์กรกำหนดและมอบหมาย จัดหาวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือประกอบการเรียนการสอนและการเผยแผ่และอำนวยความสะดวกและเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ติดตามประเมินผลบุคลากรที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาและจัดทำรายงานผลการดำเนินงานการเผยแผ่และจัดทำงบประมาณสนับสนุนให้การอุปถัมภ์กิจกรรมและบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต่อไป^๕ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาธุดิ วิโรจน์ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์เพื่อการประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไปเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ๔ ประการ (VETS) คือ (๑) การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) (๒) การศึกษา (Education) (๓) การอบรม (Training) และ (๔) การดูงาน (Study Tour) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ สิกขา ๓ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ภาวนา ๔ อิทธิบาท ๔ และสัปปุริสธรรม ๗ ส่วนรูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์ตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนาที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน^๖

^๕ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ), “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๒”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^๖ พระมหาธุดิ วิโรจน์, “รูปแบบการพัฒนาพระสงฆ์เพื่อการประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

สภาพทั่วไปของการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.606) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.729) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านกระบวนการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.44$, S.D. = 0.769) ด้านบุคลากร ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.659) และด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.31$, S.D. = 0.662) ตามลำดับ และกลยุทธ์ในการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ กลยุทธ์การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงตามหลักวิถีพุทธ” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุรีพร กาญจนการุณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน” ผลการวิจัยพบว่า แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียนที่กลุ่มตัวอย่างรู้จักและยอมรับ ร้อยละ 10 ขึ้นไป มี 22 แหล่ง จำแนกได้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ 1 แหล่ง และแหล่งการเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น 21 แหล่ง นอกจากนั้นมีแหล่งการเรียนรู้ซึ่งได้รับการเสนอแนะเพิ่มเติมโดยเป็นแหล่งที่มนุษย์สร้างขึ้นอีก 2 แหล่ง กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณค่าของแหล่งการเรียนรู้แต่ละแหล่งที่มีต่อตัวเอง และต่อชุมชนแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ปาชายเลนเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ชาวชุมชนรู้จักและรับรู้มากที่สุดว่ามีความสำคัญมีคุณค่าต่อตนเองและต่อชุมชนในระดับสูง การมีส่วนร่วมและอาศัยความร่วมมือจากชุมชนทุกชั้นตอน” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดลย์ วังศรี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง : การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาอภิมาน” ผลการวิจัยพบว่า (๑) ลำดับขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ๗ ประการ คือ ชุมชนรับรู้และตระหนักในปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันแสวงหาและเลือกแนวทางแก้ปัญหา สมาชิกชุมชนร่วมกันดำเนินการสมาชิกชุมชนร่วมกันประเมินผลการดำเนินการ และสมาชิกชุมชนร่วมกันปรับปรุงหากดำเนินการไม่สำเร็จ ชุมชนส่วนใหญ่รับรู้และตระหนักในปัญหา จากการที่สมาชิกในชุมชนประสบปัญหาและรับรู้เอง เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในชุมชนทั้งหมดหรือส่วนใหญ่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการทำมาหากิน การวิเคราะห์ปัญหาของชุมชน จะร่วมกันวิเคราะห์เป็นกลุ่มย่อย (๒) องค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้

^๗ จุรีพร กาญจนการุณ, “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน”, *ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๕๖.

และเนื้อหา/องค์ความรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ปรากฏในงานวิจัยส่วนใหญ่ ได้แก่ การศึกษาประสบการณ์จากชุมชนอื่น/การศึกษาดูงาน/การพัฒนาการศึกษาการสหกรณ์หรือและเปลี่ยนความคิดเห็น (๓) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ปัจจัยภายในที่ปรากฏในงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ส่วนใหญ่ ได้แก่ ผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือ สมาชิกมีคุณธรรม จริยธรรมสมาชิกเห็นประโยชน์ของการพัฒนาร่วมกัน^๔

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย รูปแบบที่ ๑ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย (กายภาวนา) กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการลานวัด ลานกีฬา โครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ กิจกรรมบริหารกายบริหารจิตเชิงพุทธ (โยคะ, อบสมุนไพร, เต็นเอโรบิค, นั่งสมาธิ เป็นต้น) กิจกรรมจิตอาสาพัฒนาวัดและชุมชนตัวชี้วัดของโครงการ ได้แก่ จำนวนร้อยละของประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้น รูปแบบที่ ๒ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาศีลธรรม และสังคม (ศีลภาวนา) กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในวัด กิจกรรมปราชญ์ชาวบ้านสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมวิถีธรรม วิถีไทย วิถีพุทธ โครงการพัฒนาสัมมาอาชีพ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รูปแบบที่ ๓ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด โครงการค่ายคุณธรรมจริยธรรม กิจกรรมเรียนรู้วิถีความเป็นชาวพุทธ (โฮมสเตย์ประจำวัด) รูปแบบที่ ๔ ศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) กิจกรรม/โครงการ ได้แก่ โครงการจัดตั้งห้องสมุดทางพระพุทธศาสนาที่สามารถศึกษาค้นคว้างานวิจัยทางพระพุทธศาสนาแบบครบวงจร โครงการจัดตั้งห้องนิทรรศการ ประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิวาสิตขันธ์ (ณรงค์ จิตวฑฺฒโน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนาส่วนมากเป็นหลักแห่งการพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนามนุษย์ให้พ้นจากบ่วงแห่งทุกข์ พระพุทธองค์ได้ทรงให้หลักอริยสัจ ๔ มาเป็นกรอบให้เกิดการแก้ไขเชิงระบบ ขณะที่วิธีการหรือแนวทางนั้นพระพุทธองค์ได้ทรงให้หลักมัชฌิมาปฏิปทาหรือมรรคมีองค์ ๘ มาเป็นเครื่องชี้นำทาง ทั้งนี้มรรคมีองค์ ๘ นั้น

^๔ อุดุลย์ วงศ์ศรี, “การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ของชุมชนที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง : การวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณาภิมาณ”, *ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖), บทคัดย่อ.

พระพุทธองค์ได้ทรงให้หลักย่อยให้เหลือเพียง ๓ ส่วนสำคัญที่จะสนับสนุนเพื่อการพัฒนาคนซึ่งก็คือ “หลักไตรสิกขา” ในส่วนของรูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรม (ไตรสิกขา) ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านศีลจะเน้นไปที่การพัฒนาพฤติกรรมทางกายและวาจาใน และมีชีวิตที่เป็นอยู่หรือดำรงอยู่ด้วยปัญญาอย่างแท้จริง^๙ พระมหาธุดิ วิโรจโน ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทั่วไปเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ ๔ ประการ (VETS) คือ (๑) การสร้างวิสัยทัศน์ (Vision) (๒) การศึกษา (Education) (๓) การอบรม (Training) และ (๔) การดูงาน (Study Tour) ส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนาในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สิกขา ๓ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ ภาวนา ๔ อิทธิบาท ๔ และสัปปริสธรรม ๗ ส่วนรูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและตามแนวพระพุทธศาสนาที่จะให้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง ๖ ด้าน ควรมีการบูรณาการการพัฒนาพระสังฆาธิการตามแนวทั่วไปและพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากยิ่งขึ้น และด้วยการประยุกต์หลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทั่วไป (VETS) และหลักธรรม แต่ละหัวข้อสามารถยังการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด^{๑๐} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค ๒” ผลการวิจัยพบว่า (๑) รูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์มีการดำเนินการตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งภารกิจดังกล่าวบางประการกำหนดไว้ในระเบียบกฎหมายเถรสมาคม^{๑๑} ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญส่ง หาญพานิช ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา มีความต้องการในระดับมากขณะที่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไปใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยี วัฒนธรรมการไว้วางใจ วัฒนธรรมพลังร่วม

^๙ พระครูนิวาสิตขันธ์ (ณรงค์ จิตวฑฺฒโน), “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๑๐} พระมหาธุดิ วิโรจโน, “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๑๑} พระครูอุทัยกิจจารักษ์ (สุรางค์ สุจินโณ), “รูปแบบการบริหารจัดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาค ๒”, *วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

นอลลิจเวอร์เคอร์ สิ่งท้าทาย และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความรู้ ลักษณะงานที่ผู้บริหารมีความต้องการในระดับมาก ให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา รองลงมา คือ การพัฒนาการเรียนการสอน หลักสูตร เทคโนโลยี ห้องสมุด การวิจัย การประเมินความดีความชอบ การดำรงรักษาบุคลากร การสร้างนักวิชาการ การกำหนดภาระงานของบุคลากร และการบริการความรู้ ผู้บริหารมีความประสงค์ให้ในระดับมาก คือ ยุทธศาสตร์ผู้บริหาร ยุทธศาสตร์นอลลิจเวอร์เคอร์ ยุทธศาสตร์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ ยุทธศาสตร์การสื่อสารความรู้ และเทคโนโลยี ยุทธศาสตร์การไว้วางใจ และยุทธศาสตร์พลังร่วม ด้านสำนักบริหารจัดการความรู้ คือ การวางแผนกลยุทธ์การบริหารจัดการความรู้ ด้านกระบวนการแบ่งปันแลกเปลี่ยนและบริการความรู้ คือ การเตรียมความพร้อม การกำหนดวิธีการแบ่งปัน และเปลี่ยนและบริการ การประเมินและปรับปรุงแก้ไข ด้านผลการดำเนินการ คือ ทำให้ได้วัฒนธรรมการแบ่งปันและเปลี่ยนความรู้ และการบริการความรู้ ชุมชนนอลลิจเวอร์เคอร์ ฐานความรู้อิเล็กทรอนิกส์ปฏิสัมพันธ์ความรู้ นวัตกรรมการเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์ และการบริการ^{๑๒}

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. คณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้ทุกวัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชนอย่างจริงจัง
๒. คณะสงฆ์ควรพัฒนาบุคลากรระดับพระสังฆาธิการให้พร้อมในการเป็นแกนนำในการจัดกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ ของชุมชน
๓. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรวางกรอบและแนวทางในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชน
๔. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรสนับสนุนโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างจริงจัง
๕. คณะสงฆ์และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรจัดประกวดและมอบรางวัลให้แก่พระสงฆ์หรือวัดที่มีผลงานด้านส่งเสริมศูนย์กลางการเรียนรู้ในชุมชนอย่างจริงจัง

^{๑๒} บุญส่ง หาญพานิช, “รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (สาขาอุดมศึกษา ครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๑๓๔.

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. เจ้าอาวาสควรพัฒนาวัดให้พร้อมสำหรับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาร่างกาย (กายภาวนา) อย่างจริงจังโดยร่วมกันกับบ้าน วัด และชุมชน
๒. เจ้าอาวาสควรพัฒนาวัดให้พร้อมสำหรับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาศีลธรรม และสังคม (ศีลภาวนา) อย่างจริงจัง โดยร่วมกันกับบ้าน วัด และชุมชน
๓. เจ้าอาวาสควรพัฒนาวัดให้พร้อมสำหรับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาจิตใจ (จิตตภาวนา) อย่างจริงจัง โดยร่วมกันกับบ้าน วัด และชุมชน
๔. เจ้าอาวาสควรพัฒนาวัดให้พร้อมสำหรับการเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านการพัฒนาปัญญา (ปัญญาภาวนา) อย่างจริงจัง โดยร่วมกันกับบ้าน วัด และชุมชน

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

๑. ควรศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เฉพาะเจาะจงพื้นที่การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของจังหวัดนั้น ๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
๒. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หลังจากนำงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ทดลองจริง
๓. ควรศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
๔. ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย โดยเน้นหลักธรรมหรือคุณธรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- จूरีพร กาญจนการุณ. “การนำเสนอแนวทางการพัฒนาและการใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเขตบางขุนเทียน”. **ดุชนิพนธ์ปริญาครุศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต**. สาขาวิชาพัฒนาศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- บุญส่ง หาญพานิช. “รูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย”. **วิทยานิพนธ์ปริญาครุศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต**. สาขาอุดมศึกษา ครุศาสตร์ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- พระครูนิวิฐศีลขันธ (ณรงค์จิตตพัฒน์). “รูปแบบการพัฒนาทุนมนุษย์ตามหลักพุทธธรรมในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. **วิทยานิพนธ์ปริญาพุทธศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต**. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.